

**Lucrare editată și tipărită cu sprijinul financiar
al Fondului de Garantare a Creditului Rural FGCR – IFN S.A.**

AGRICULTURA ȘI SPAȚIUL RURAL – EVALUĂRI LA 10 ANI DE LA ADERARE

**Coordonator
CECILIA ALEXANDRI**

EDITURA ACADEMIEI ROMÂNE
București, 2017

EDITURA ACADEMIEI ROMÂNE
Calea 13 Septembrie nr. 13, sector 5
050 711, București, România
Tel.: 4021-318 81 06, 4021-318 81 46
Fax: 4021-318 24 44
E-mail: edacad@ear.ro
Adresa web: www.ear.ro

Referent științific: Acad. Cristian HERA

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României

Agricultura și spațiul rural: evaluări la 10 ani de la aderare / coord.:
Cecilia Alexandri. – București: Editura Academiei Române, 2017
Conține bibliografie
ISBN 978-973-27-2860-4

I. Alexandri, Cecilia (coord.)

63

Redactor: Doina ARGHEȘANU
Tehnoredactor: Doina STOIA
Coperta: Mariana ȘERBĂNESCU

Bun de tipar: 20.11.2017; Format: 16/70 × 100

Coli de tipar: 17,75

C.Z. pentru biblioteci mari: 63 (498:4)

C.Z. pentru biblioteci mici: 63

CUVÂNT-ÎNAINTE

Lucrarea „Agricultura și Spațiul Rural – Evaluări la 10 ani de la Aderare”, **elaborată** de un *prestigios grup de cercetători* de la Institutul de Economie Agrară și Centrul de Cercetare pentru Dezvoltare Rurală Durabilă, Timișoara, din cadrul Academiei Române, **coordonată** de dr. *Cecilia Alexandri*, directorul Institutului de Economie Agrară, lucrare atât de **necesară și așteptată de comunitatea agricolă**, și nu numai, publicată de prestigioasa Editură a Academiei Române, umple un mare gol din literatura de specialitate.

Considerând că cei zece ani care au trecut de la aderarea României la Uniunea Europeană (UE), au reprezentat o etapă cheie a procesului de transformare a agriculturii României, cercetătorii și-au propus și au reușit în mare măsură, să analizeze ce a însemnat pentru agricultura și spațiul rural românesc aplicarea Politicii Agricole Comune în cei zece ani de la aderare.

În lucrare sunt analizate și prezentate cu **probitate profesională** trei paliere: **integrarea piețelor agricole, susținerea veniturilor fermierilor și susținerea dezvoltării rurale**, în care **Politica Agricolă Comună a generat atât efecte pozitive, cât și negative**.

În sectorul agricol, subvențiile alocate au condus la creșterea semnificativă a veniturilor fermelor și la modificări în orientarea și structura lor productivă. **Au crescut randamentele pe unitatea de suprafață la principalele grupe de culturi** – cereale și oleaginoase, România devenind un important jucător pe piața acestor produse. Productivitatea muncii s-a dublat în perioada 2007–2015. Cu toate progresele obținute, **agricultura continuă să rămână activitatea dominantă a spațiului rural românesc**.

Implementarea plăților directe a reprezentat **cea mai concretă măsură de sprijinire a fermierilor**, prin susținerea veniturilor acestora, însă a determinat și **accentuarea fenomenului de polarizare a structurii fermelor în detrimentul celor medii**. Deschiderea piețelor a scos în evidență **competitivitatea relativ scăzută a fermierilor români**, care au făcut față cu greu concurenței produselor agro-alimentare din alte state membre ale Uniunii Europene. Libera circulație a persoanelor a condus la **accentuarea migrației**, în special a **populației tinere**, corelată cu **îmbătrânirea populației rurale și depopularea satelor**. Libera circulație a capitalurilor, respectiv **dreptul persoanelor fizice și juridice din statele membre de a cumpăra pământ în România**, a agravat fenomenul de **înstrăinare al terenurilor agricole**.

Din perspectivă instituțională, statutul de membru al Uniunii Europene a

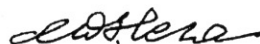
agențiile de plăți, care derulează programele cu fonduri europene, alte organisme publice și private care facilitează accesul beneficiarilor publici și privați la măsurile stabilite prin regulamentele europene. Una din aceste instituții este Fondul de Garantare a Creditului Rural, care a avut o activitate exemplară în sprijinirea investițiilor finanțate din fondurile europene pentru agricultură și dezvoltare rurală.

La momentul aderării la Uniunea Europeană, România a implementat Politica Agricolă Comună (PAC) rezultată în urma reformei Fischler, pentru ca la scurtă vreme să aplice modificările aduse de examenul de sănătate al Politicii Agricole Comune (*Health Check*). Ulterior, România avea să fie implicată, chiar la cel mai înalt nivel, în reforma Politicii Agricole Comune a Comisarului Ciolos, care a dat o nouă dimensiune preocupărilor pentru sustenabilitatea sectorului agricol european.

Consider că este util să subliniez că **efectele componente de înverzire a plăților decuplate asupra sustenabilității agriculturii, în special asupra conservării calității solurilor, încă nu sunt evaluate la nivel european și nici la nivel național. Se impune, cu prisosință, ca această dimensiune inițiată și introdusă după ultima reformă a Politicii Agricole Comune, să constituie prioritate pentru cercetători.**

Aderarea României la Uniunea Europeană a însemnat și costuri pentru sectorul agricol, însă pe ansamblu se poate aprecia că a fost un proces benefic pentru România, deoarece **adaptările la standardele Uniunii Europene au reprezentat pași importanți spre modernizarea agriculturii și spațiului rural românesc.**

Acad. Cristian HERA
Vicepreședinte al Academiei Române

CUPRINS

INTRODUCERE , <i>Cecilia Alexandri</i>	11
ABREVIERI	15

PARTEA I. EFECTELE ECONOMICE ȘI STRUCTURALE ALE FONDURILOR EUROPENE ÎN AGRICULTURĂ

Capitolul 1. ALOCĂRILE FINANCIARE PENTRU AGRICULTURĂ ȘI DEZVOLTARE RURALĂ	19
Formele de sprijin din perioada de preaderare la Uniunea Europeană, <i>Andrea Feher, Miroslav Raicov, Adrian Băneș</i>	19
Alocările pentru plățile directe din România și utilizarea acestora, <i>Vasile Goșa, Păun Ion Otiman, Miroslav Raicov, Adrian Băneș</i>	21
Alocările pentru dezvoltarea rurală, <i>Păun Ion Otiman, Vasile Goșa, Andrea Feher, Zamfira Iucu</i>	29
Relevanța teritorială a Politicii Agricole Comune reflectată prin implementarea PNDR 2007–2013, <i>Cosmin Sălășan, Nicoleta Mateoc-Sîrb</i>	38
Bibliografie	44
Anexe	45
Capitolul 2. EFECTELE POLITICII AGRICOLE COMUNE ASUPRA FERMELOR	49
Dinamica fermelor, <i>Cecilia Alexandri</i>	49
Economia fermelor – dimensiunea economică și orientarea productivă, <i>Cecilia Alexandri</i>	51
Veniturile fermelor și importanța subvențiilor, <i>Cecilia Alexandri</i>	54
Evoluția prețurilor agricole, ale inputurilor și ale alimentelor, <i>Cecilia Alexandri</i>	57
Piața funciară, <i>Lucian Luca, Crina Turtoi</i>	60

Instrumente financiare pentru agricultură și mediul rural, <i>Daniela Giurca</i>	79
Managementul riscurilor în agricultură, <i>Cristian Kevorchian, Gheorghe Hurduzeu</i>	89
Bibliografie	97

PARTEA a II-a. INTEGRAREA PIETELOR AGRICOLE ROMÂNEȘTI ÎN PIAȚA UNICĂ EUROPEANĂ

Capitolul 3. EFECTELE POLITICII AGRICOLE COMUNE ASUPRA PRINCIPALELOR PIETE AGRICOLE	101
Piața cerealelor, <i>Mihaela Kruzslıcika</i>	101
Piața plantelor oleaginoase, <i>Iuliana Ionel</i>	109
Piața legumelor, <i>Diana Drigă, Cornelia Alboiu</i>	119
Piața fructelor, <i>Viorica Gavrilă</i>	128
Piața strugurilor și a vinului, <i>Viorica Gavrilă</i>	135
Piața cărnii de bovine și a laptelui de vacă, <i>Mariana Grodea</i>	142
Piața cărnii de porc, <i>Iuliana Ionel</i>	153
Piața cărnii de pasăre, <i>Lucian Luca</i>	163
Piața cărnii de ovine și caprine, <i>Mariana Grodea</i>	169
Agricultura ecologică și produsele incluse în sistemele de calitate europene și indicații geografice, <i>Nicole Livia Petculescu, Camelia Gavrilescu, Dan Marius Voicilaș</i>	176
Bibliografie	184
Capitolul 4. INDUSTRIA ALIMENTARĂ ȘI COMERȚUL INTERNAȚIONAL CU PRODUSE AGROALIMENTARE	186
Evoluții ale sectorului de prelucrare a produselor agroalimentare – industria alimentară, <i>Mirela Rusali</i>	186
Efectele intrării pe piața unică asupra comerțului internațional cu produse agroalimentare, <i>Camelia Gavrilescu</i>	196

PARTEA a III-a. TRANSFORMĂRI ÎN SPAȚIUL RURAL ROMÂNESC

Capitolul 5. CAPITALUL UMAN	205
Structura și evoluția populației, <i>Corina Dinculescu</i>	205
Forța de muncă, <i>Mihai Chițea</i>	214
Sărăcia rurală, <i>Violeta Florian, Monica-Mihaela Tudor</i>	222
Concluzii, <i>Violeta Florian</i>	230
Bibliografie	231
Capitolul 6. ECONOMIA ȘI CALITATEA VIETII RURALE	233
Structuri economice regionale – evoluții pre- și post-aderare, <i>Monica-Mihaela Tudor, Elisabeta Roșu</i>	233
Infrastructuri suport pentru dezvoltarea durabilă – Evoluții structurale, <i>Sorinel Bucur, Elisabeta Roșu, Mărioara Rusu</i>	240
Concluzii, <i>Monica-Mihaela Tudor</i>	253
Bibliografie	254
Capitolul 7. IMPLEMENTAREA POLITICILOR DE DEZVOLTARE RURALĂ	256
Misiune, priorități și finanțare, <i>Elena Sima, Lorena Chițea</i>	256
Programul Național de Dezvoltare Rurală 2007–2013, <i>Mărioara Rusu, Elena Sima</i>	258
Programul Național de Dezvoltare Rurală 2014–2020, <i>Lorena Chițea</i>	268
Concluzii și recomandări, <i>Mărioara Rusu</i>	269
Bibliografie	270
CONSIDERAȚII FINALE , <i>Cecilia Alexandri, Mărioara Rusu, Lucian Luca</i>	273